

4/52/2017

na czasie

- 4** Puszcza Białowieska
Gryzący problem z ochroną

kobiety w PAN

- 12** ANETTA UNDAŚ
Znaleźć, czyli szukać dalej
- 16** CZESŁAWA ROSIK-DULEWSKA
Dla czystości środowiska

panorama

- 20** PAWEŁ GANCARCZYK Muzykologia
Czego nuty uczą
- 25** KATARZYNA MAŁEK Astrofizyka
Kartografowie Wszechświata
- 28** PAWEŁ KOZŁOWSKI Ekonomia
Podział i ruch
- 30** PAULINA SZAFRAŃSKA Biologia
Zima, więc warto być małym
- 34** MARCIN RZESZUTEK,
KATARZYNA SCHIER Psychologia
Kłopoty przy pomocy

badania w toku

- 38** WOJCIECH A. HELLWING
Astrofizyka Co spada na głowę
- 42** DANIEL RAK Oceanografia
Nasze morze słodko-słone
- 45** ALICJA WIERZCHOLSKA Fizyka
Co zobaczył SST-1M
- 48** PIOTR SZREK Paleontologia
Człowiek, czyli ryba

rozmowa

- 52** ANNA AJDUK,
NICOLE DOŁOWY-RYBIŃSKA,
MONIKA KĘDRA,
MONIKA KWOKA
Czwórka bez sternika

prezentacje

- 58** JAN DZIERŻEK Paleontologia
Cienkie płatki, gruby lód
- 62** JULIA PAWŁOWSKA
Biologia
Te, co rosną i latają
- 65** ANNA MICHALSKA Żywność
Oprószyć malinami
- 68** W OBIEKTYWIE:
Tajemnice Tetydy

punkt widzenia

- 74** JERZY BRALCZYK Chata z kraja

na czasie Puszcza

Gryzący problem z ochroną Czy ochrona tego lasu powinna polegać na ingerencji, czyli wycince i wywózce zarażonych drzew? Odpowiadają specjaliści **4**

kobiety w PAN

Nowe członkinie Polskiej Akademii Nauk

O swojej naukowej drodze mówią prof. dr hab. Anetta Undas z Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego i prof. dr hab. inż. Czesława Rosik-Dulewska z Uniwersytetu Opolskiego. **12–19**

rozmowa

Czwórka bez sternika

Mówią dr Anna Ajduk, dr Nicole Dołowy-Rybińska, dr hab. Monika Kędra, i dr hab. inż. Monika Kwoka. **52**

CIŚNIENIE ZMIENNE

Temperatura około zera, ciśnienie zmienne – brzmi komunikat radiowy. Głos spiskera brzmi kojąco, w przeciwieństwie do poprzedzających prognozę minut, kiedy odczytuje wiadomości. Do zimna muszą dostosowywać się zwierzęta. Dr Paulina Szafrąńska pisze, że dla lasic zima w naszej szerokości geograficznej jest okresem trudnym do przeżycia. „Zwierzęta te żyją na krawędzi, o czym świadczy duża śmiertelność”. Okazuje się, że aby przetrwać, lasice obniżają przed zimą tempo metabolizmu, dzięki czemu jedzą mniej i zmniejszają swoją wagę. To samo dzieje się z mózgiem: kurczy się o 15%, by zużywać mniej energii.

Takie wyniki badań zwykle wywołują myśl: przecież podobnie jest z nami, dużymi ssakami? Żyjemy w tym samym ekosystemie i również dostosowujemy się do warunków otoczenia: zimą cieplej się ubieramy, jemy bardziej energetyzujące posiłki, rzadziej bywamy na powietrzu, częściej w ogrzewanych domach. Prawda, jednak mamy też umiejętności kształtowania otoczenia. Nie tylko po to, aby w nim przetrwać, ale by tworzyło ono kontekst, w którym wszystkim żyje się lepiej.

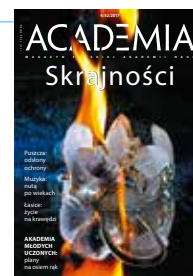
Na tego typu dążenie wskazuje jeden z wątków rozmowy z badaczkami kierującymi Akademią Młodych Uczonych. Podkreśliły one m.in., że Polska Akademia Nauk postanowiła w ubiegłym roku zwiększyć udział kobiet w swoim gremium i że coraz częściej tę samą tendencję widać choćby w przypadku projektów grantowych. Nie tylko dlatego, że takie są wymogi projektów europejskich. Powodem jest wzrastający poziom świadomości, że obecność kobiet w nauce jest ważna dla całego społeczeństwa. Bo ich pomysły badawcze, to, co i jak robią, sprawiają, że nauka się rozwija, a poza tym „eliminując kobiecą połowę świata, obcinamy sobie możliwości rozwoju w ogóle”. Na to żaden kraj, niezależnie od klimatu, z całą pewnością nie może sobie pozwolić.

Tomasz Kawiak, „Rysunek na dwóch osiach z kątownikiem, ołówkiem i kredą”, 1975 r.

Absolwent Akademii Sztuk Pięknych, dyplom uzyskał w 1968. Związany z macierzystą uczelnią, w latach 1968–70 pracował jako asystent w pracowni ceramiki na Wydziale Malarstwa. W 1970 r. zaprezentował akcję „Ból Tomka Kawiaka”, podczas której zabandażował okaleczone przez służby miejskie drzewa przy jednej z lubelskich ulic. Artystyczną edukację kontynuował w Ecole des Beaux-Arts. Znany z oryginalnych działań, m.in. akcji „ceglowania” (*briquetage*), polegającej na pozostawianiu przez artystę w miejscach, które odwiedzał podczas licznych podróży, jednakowych cegieł wypalanych w czerwonej glinie.

MARCIN KONIAK/DESA UNICUM

**MAGAZYN
POLSKIEJ AKADEMII
NAUK**

nr 4/52/2017
kwartalnik
ISSN 1733-8662
nakład: 2100 egz.

© Polska Akademia Nauk
Biuro Upowszechniania
i Promocji Nauki
pl. Defilad 1,
00-901 Warszawa

academia@pan.pl
academia.
prenumerata@pan.pl

www.naukaonline.pl
www.academia.pan.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Jan Strelau
honorowy redaktor
naczelny

Anna Zawadzka
redaktor naczelna,
nauki humanistyczne

Katarzyna Czarnecka
zastępca
redaktor naczelnej,
sekretarz redakcji

Agnieszka Kloch
nauki biomedyczne

Agnieszka Pollo
nauki ścisłe i techniczne

Jolanta Iwańczuk
nauki o Ziemi

Renata Modzelewska
redakcja językowa

Andrzej Figatowski
grafika

Andrzej Kozak
edycja zdjęć

RADA NAUKOWA

Jerzy Duszyński
prezes PAN

(przewodniczący)

Edward Nęcka

Grażyna Borkowska

Leszek Kaczmarek

Roman Micnas

Lucjan Pawłowski

Witold Rużyłło

Henryk Szymczak

Druk:
Centrum Poligrafii,
Warszawa